ב״ה

רישומי דברים

מאת החסיד רבי שמואל דובער מבאריסאוו

נ״ע

מחסידי אדמו״ר הצמח צדק ואדמו״ר המהר״ש נבג״מ

נדפס לראשונה מכת״י

בשנת פתח צור לפ״ק

התודה והברכה

להרב שלום דובער שיחי' לווין
מנהל ספריית אוצר החסידים 770
שבאדיבותו הרבה שלח לי צילומים משובחים
ונתן רשות להדפיס את המאמר

להרה"ח ר' **עקיבא** שיחי' **שבריק** מבולטימור העוסק מזה כמה שנים בהוצאת
מאמרי רבותינו נשיאנו ותלמידיהם נבג"ם מכת"י,
להגה"ח ר' **משה** שיחי' **לינק** ולבנו הרה"ח ר' **פינחס** שיחי',
להרה"ח ר' **אלימלך** שיחי' **לנציצקי**,
שסייעו בהו"ל קונטרס זה

ישאו ברכה מאת ה'

המאמר פוענח ונערך ע"י שמואל מרדכי קוט
לתגובות: טל' 0534108410 s4108410@gmail.com

לע"נ אבי הרה"ח ר' שמשון ז"ל בן שיבדלחט"א ר' אברהם

בס״ד

רישומי דברים מיום ב׳ לסדר תולדות תו״ר לפק

הנה נודע[1] שיש ד׳ בחי׳ בעבודת נפש האדם למטה, בענין עסק התפילה ועסק התורה שאחר כך, הנה והוא בחי׳ יראת חטא, ובחי׳ יראת אלקים, ובחי׳ יראת ה׳, ובחי׳ החכמה. וצריך להבין שרשי הדברים באר היטב, על פי אשר האירו לנו רבותינו הקדושים ויסודם על הררי קודש בכתבי האריז״ל.

*

ויש להקדים תחילה להבין מ״ש[2] ויבן ה׳ אלקים את הצלע לאשה כו׳, שהוא ענין ובחי׳ בנין הנוק׳ ויש בנין המלכות בפרצוף שלם, בבחי׳ ט׳ ספירות אורות וכלים, שנבנית על ידי שם הוי׳ ואלקים דווקא, שהוא הנקרא אבא ואמא[3], כידוע[4] דאבא ואמא תקינו לה, בכדי שנעשית ראש לשועלים מקור לבי״ע. ולפעמים מצינו שבחי׳ המלכות נבנית על ידי מוחין דאימא לבד[5], או על ידי מוחין דאבא לבד.

אך הענין הוא, דהנה כתי׳[6] מלכותך מלכות כל עולמים, שמדבר בלשון נוכח ובלשון כפול, וכתי׳[7] אך וכבוד הדר מלכותו, בלשון נסתר. וע״כ צריך לומר, שיש בבחי׳ המלכות עצמה ג׳ בחי׳. והיינו, בחי׳ עצם נקודת המלכות, שמיוחדת במהותו ועצמותו ית׳ ממש. ובחי׳ כח ההתפשטות שבמלכות, שמיוחדת ונכללת עדיין בבחי׳ נקודת המלכות קודם שמתפשטת להאיר למטה בג׳ עולמות דבי״ע בז׳ היכלות שבה. ובחי׳ אור וזיו דמלכות, הנמשך ומאיר למטה בכל עולם ועולם לפי ערכו.

וזהו שמצינו בכללות השמות שיש לבחי׳ המלכות, שנקראת גם כן בשם רחל, על שם הכתוב[8] וזהו כרחל לפני גוזזיה נאלמה[9]. כי ענין ובחי׳ רחל למעלה, הוא הנקראת כנסת ישראל, שהיא בחי׳ פנימיות עצם נקודת המלכות[10], שעז״נ[11] ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה, שהיא לא

---

[1] **על פי המבואר בההקדמה לשער התשובה חלק ג**)דרך חיים, המו״ל(**מאדמו״ר נ״ע** לשו׳ הרשד״ם נ״ע להלן)דף ה, א בכת״י(.

[2] בראשית ב, כב.

[3] פרי עץ חיים שער הפורים פרק ו.

[4] זהר ח״א מח, ב.

[5] עץ חיים שער כ פרק ט.

[6] תהלים קמה, יג.

[7] שם, יב.

[8] ישעיה נג, ז.

[9] זהר ח״ב כט, ב.

[10] עץ חיים שער מ דרוש ו.

[11] בראשית כט, יז.

תשתנה כלל הן בתואר והן במראה]שזהו בחי׳ הכלי[12 שלה שנאצלה רק בבחי׳ נקודא חדא[13], ובחי׳ החיות שבה ממהות ועצמות א״ס ממש, כמ״ש[14] בצלמינו כדמותינו, כרשום במאמר דאם לא תדעי להר״ר הלל[15]. וכל הסיבות דיניקת החיצונים והתגברות החושך והסתר הגלות, מחמת שאינו נוגע לפנימיותה ועצמותה, ומיוחדת בו ית׳ ממש, וכמ״ש[16] וכבודי לאחר לא אתן כו׳.

ועל כן כאשר בחי׳ מדת המלכות נעשית ראש לשועלים, להיות רגליה יורדות מות[17], לתת טרף ועל לביתה[18]]בחי׳ מזון וחיות לעולם הבריאה[, וחוק לנערותיה[19]]בחי׳ מזון וחיות לז׳ נערות אסתר, בחי׳ ז׳ היכלות דבי״ע[20], אינו נמשך ומאיר רק בחי׳ חיצוניות דחיצוניות, שעל שם זה נקראת גוזיה בחי׳ שערות בלבד.

על דרך משל, כמו השערות שהמה נמשכין רק מהעור, ואינם נוגעין לפנימיות ועצמיות כלל, על ולכן בהחתך אותם לא יכאב כלל. וכך ההמשכה מבחי׳ המלכות למטה, הוא רק בחי׳ מותרות השפע בלבד, עד שיוכל להיות על ידי זה גם התגברות יניקת החיצונים, אבל בחי׳ עצם נקודת המלכות, גם בחי׳ כח ההתפשטות שלה בפנימיותה, היא נאלמה, שנאצלה בבחי׳ אלם, להסתלק למעלה ולהיות כלול מיוחד בעצמותו ומהותו ממש.

*

]**ועל** פי הידוע[21 דכל ישראל בני מלכים הם, ששורש נשמות ישראל כולם בבחי׳ המלכות[22], יש]ועל בהם גם כן ג׳ בחי׳ הנ״ל. והיינו, איך שהנשמות כולם בשורש שרשם האמיתי כמו שאנו מתאימות ואב אחד לכולנה[23], הרי המה כלולים ומיוחדים בבחי׳ עצם נקודת המלכות שמיוחדת בו ית׳ ממש, וכמ״ש[24] מלך יחיד כו׳, ור״ל שבחי׳ מלך הוא בחי׳ יחיד, כמ״ש[25] לבדו מרומם ומתנשא מימות עולם ומשנים קדמוניות, שהם ג״ר וז״ת דעתיק יומין ואריך אנפין, והוא רק בחי׳ התנשאות עצמית שאינה יכולה להתמשך גם בבחי׳ בלי גבול כמו בבחי׳ גבול ממש, ומשם נמשך בחי׳ יחידה לכולם בשוה, שעז״נ[26] כולך יפה רעייתי ומום אין בך כו׳, שזהו בחי׳ ניצוץ אלקי

12]אולי צ״ל: הכתר, ודו״ק[.

13 ראה זהר ח״ג קצא, א]ובזהר חדש שיר השירים פה, בו[. ובליקוטי תורה לאריז״ל ירמיה פרק ד.

14 בראשית א, כו.

15 פלח הרמון שיר השירים ז, ב.

16 ישעיה מב, ה.

17 משלי ה, ה.

18 משלי לא, טו.

19 שם.

20 ראה עץ חיים שער מו פרק ו ופרי עץ חיים שער השבת פרק יט.

21 שבת סז, א.

22 זהר ח״א כז, ב. ח״ג רכג, א.

23 תניא פרק לב.

24 נוסח ברכת ישתבח.

25 נוסח ברכת יוצר.

26 שיר השירים ד, ז.

שבנקודת הלב שלמעלה מעשר כוחות הנפש, שלא תשתנה לעולם גם בקל שבקלים, כידוע[27] דגם קל שבקלים יוכל למסור נפשו על קידוש ה'.

מה שאין כן, כאשר נשתלשלו ונמשכו אחר כך עד כסא הכבוד, שהוא בחי' מלכות דאצילות מה המלובש בהיכל קודש קדשים דבריאה[28], זהו הנקרא רק בחי' חיצוניות, התפשטות אור וזיו בעלמא, מחמת שהם נמשכין בבחי' התחלקות שונות לכמה ענפים שונים, להיות נקראים בשם נשמות דאצילות ונשמות דבריאה עד נשמות דעשיה.

רק הכח הנושא וסובל, שבו ועל ידו יוכל להיות נמשך מבחי' שורש שרשם הראשון עד בחי' כסא רק הכבוד, הוא הנקרא בחי' פנימיות כח ההתפשטות, שכלול בכח עצמותו ממש. שעל ידי ב' בחי' אלו[29], נמשך בנפש האלוקית למטה בחי' חיה שהוא בחי' מקיף שמשכנה במוח, וכמ"ש בלקוטי אמרים[30], ונמשך אחר כך בבחי' אור פנימי בבחי' רוח ונפש, בז' מדות שהן כנגד ז' היכלות הנ"ל, ובכח המעשה בפועל ממש, שזהו התפשטות המלוכה לבד, כמ"ש[31] יחיד חי העולמים מלך כו', שבחי' יחיד שהוא לבדו הוא, ובחי' חי העולמים, הוא רק מבחי' מלך, התפשטות המלוכה לבד, וד"ל].

*

וביאור הענין, כי הנה בחי' המלכות נאצלה בבחי' נקודה חדא[32], בסוד שורש, שהוא הנקרא בחי' וביאור כתר מלכות, וכל הט' ספירות באו בה בסוד תוספת[33]. והיינו, מחמת שענין ובחי' המלכות היא בחי' כח ההתגלות בלבד, שאינו בבחי' אורות בכלים כמו שארי המדות, בחי' חסד וגבורה וכיוצא בזה, שיש בחי' כלים מיוחדים שיוכל להתגלות בהם ועל ידם בחי' האורות בבחי' התפשטות וגילוי בלי גבול ממש]וכנודע[34], דבחי' ז"א נאצל בסוד שורש בבחי' ו' קצוות, ובחי' אור אבא נאצל בסוד שורש בבחי' י' ספירות, וכן בבחי' אימא, יעויין היטב בבאורי הזהר פרשת בלק[35] באורך[. מה שאין כן בחי' המלכות, שבה ועל ידה נמשך גילוי אור א"ס בבחי' גילוי אור עצמי כמו שהוא בעצמותו ממש, ועל כן איידי דטריד למיבלע[36], רק לצורך עצמותה, לא פליט[37], להיות נמשך בהתרחבות הכלים בחי' אורות וגילויים עצמיים, ולא נמשכה רק בבחי' אור וזיו בעלמא ובבחי' ריחוק מקום דווקא.

---

[27] תניא פרק יח.

[28] עץ חיים שער מו פרק א.

[29]]שורש הנשמה, ופנימיות כח ההתפשטות[.

[30] פרק נא.

[31] נוסח ברוך שאמר.

[32] ראה זהר ח"ג קצא, א]ובזהר חדש שיר השירים פה, בן. ובליקוטי תורה לאריז"ל ירמיה פרק ד.

[33] עץ חיים שער יא פרק ה ו.

[34] שם.

[35] ד"ה פתח ההוא ינוקא.

[36] ע"פ חולין ח, ב, איידי דטרידי סימנין לאפוקי דם לא בלעי.

[37] שם.

וכמו המלך שהוא טמיר ונעלם בחדרי היכלו, והעם אינם רואים אותו כלל, וכמאמר[38] המלך אין רואין אותו כשהוא ערום, ועצם התנשאותו הוא לעצמו בלתי נגלה לעמו כלל, ורק הארתו והתפשטותו נמשך בבחי׳ ריחוק מקום להיות שורה על עמו. שמזה נמצא בהם בחי׳ האימה והביטול בתכלית שזהו עיקר קיומם, וכמאמר[39] שאלמלא מוראה כו׳.

וכמו כן בחי׳ מדת המלכות, מחמת שהיא מיוחדת ונכללת במהותו ועצמותו ממש בבחי׳ התנשאות עצמי ואמיתי, כמו שהוא לבדו]שלמעלה מעלה גם מבחי׳ כח היותר נעלה שהוא מדת החכמה, שאינה רק בחי׳ כח הנגלה מעצמותו, ולא עצמותו ומהותו ממש[, ועל כן היא הנותנת שבבחי׳ התגלות עצמיות שלה, נמשך ומאיר בחי׳ יכולת א״ס, להיות נמשך ממילא גם בבחי׳ ריחוק מקום דווקא כמו בבחי׳ עולמות בי״ע, שיהיו נראים ליש ודבר נפרד בפני עצמם, ולא תסתלק לעולם להחזיר העולם לאין ואפס ח״ו.

וזה מ״ש בעץ חיים[40] שעלה ברצונו להיות חפץ חסד חנם להחיותם כדי קיומם, להיות מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית[41] כו׳. היינו גם כן, שבחי׳ חפץ חסד הנ״ל, נמשך ומאיר בבחי׳ נקודת כתר מלכות, שמורה על דבר והיפוכו, שהוא התגלות אמיתי ועצמי, ובבחי׳ ריחוק מקום, לבחי׳ יש ודבר נפרד דווקא, והא בהא תליא, וד״ל.

ונמצא מובן ממילא, שכע״ע התגלות הנבראים ליש ודבר נפרד, לא הי׳ יכול להתגלות כי אם ממדת המלכות ולא ממדה אחרת זולתה. וגם עוד זאת, שבבחי׳ מדת המלכות גופא אינם באין ונמשכין הט׳ ספירות שבה בסוד תוספת להיות מקור לג׳ עולמות בי״ע רק להאיר בבחי׳ אחוריים וחיצוניות בעלמא, אבל בחי׳ פנימיות התפשטות מדת המלוכה, חפצה ורצונה רק להיות נכלל במקורה על פי טבע ההשתלשלות, כי כל דבר משתוקק לשרשו כאשר הוא רחוק ממנו, וכמ״ש[42] כי ה׳ אלקיך אש אוכלה היא כו׳, כטבע האש להסתלק למקורו[43], וכמאמר הזוהר[44] נהורא תתאה קארי תדיר לנהורא עלאה ולא שכיך כו׳.

אך הנה עיקר כוונתו ית׳ היתה להיות לו דירה בתחתונים[45], שיומשך ויאיר דווקא בחי׳ פנימיות הט׳ ספירות שבמלכות למטה בג׳ עולמות בי״ע, עד שיתגלה גם למטה בארץ הגשמי שיהיו כולם נכנעים ובטלים להנהגת רצונו ית׳, ולהיות נבנה בפרצוף שלם בפנימיותה.

והיינו, מבחי׳ חב״ד שבמלכות יומשך בחי׳ מקור להשפיע גילוי אלקות בהשגה לנשמות ומלאכים הנקראים שרפים דבריאה. ומבחי׳ חג״ת יומשך בחי׳ מקור להשפיע חיות אלקית לעולם היצירה לנשמות ומלאכים שבה הנקראים אופנים[46]. ומבחי׳ נה״י שבמלכות יומשך

---

[38] סנהדרין כב, א.

[39] אבות פרק ג משנה ב.

[40] ראה שם בשער א ענף ב.

[41] נוסח ברכת יוצר.

[42] דברים ד, כד.

[43] ראה תניא פרק יט.

[44] כלשון הזה הובא בכ״מ בחסידות, וראה מש״נ בהע׳ לסידור עם דא״ח ע, ג.

[45] תנחומא נשא פרק טז. וראה תניא פרק לו.

[46]]צ״ע, דבכ״מ חיות הם ביצירה ואופנים בעשיה, וראה בספר הערכים חב״ד חלק ב ערך אופנים[.

בחי' מקור לנשמות ומלאכים דעשיה[47], עד צבא השמים ועד הארץ הגשמית]וכמבואר בכמה דוכתי בדרושי חסידות בפרטיות ענין ההפרש בג' בחי' מלאכים הללו, ע' היטב[.

*

הנה זהו תלוי בהעלאת מ"ן מלמטה, לעורר לשורש היותר נעלה, בכדי להמשיך משם תוספת כח הנה במלכות, עד שתוכל להבנות בפרצוף שלם בפנימיות. והענין הוא, דהנה בבחי' העלאת מ"ן דלמטה יש ב' בחי' זה למעלה מזה המעוררים לבחי' מוחין דאימא, ומשם נמשך תוספת כח בבחי' המלכות שתאיר בפנימיותה.

והיינו, על ידי המלאכים[48], כמ"ש[49] גבורי כח עושי דברו, והדר לשמוע בקול דברו כו'[50]]פי' והיינו, דברו הוא בחי' המלכות, שהעשיה הוא בחי' הבנין, והשמיעה הוא בחי' העליה[. וגם, על ידי נשמות ישראל המלובשים בגופים, כאשר הם מוכשרים בכי טוב במעשי התחתונים בסור מרע ועשה טוב.

והעיקר הוא בענין עבודת התפילה, אשר הוסד על פי נוסח האריז"ל, בענין כללות ד' עולמות והעיקר אבי"ע[51], ובענין עסק עבודת האדם קודם התפילה, המבואר במשנה[52] אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש, ומבואר גם כן[53] דאין עומדין להתפלל אלא מתוך שמחה, וכמאמר[54] חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת קודם התפילה. ואז על ידי סדר העבודה הנ"ל שיהיו כל המאמרים עולים לקנה אחד, ויהיו מכוונים גם כן על פי עצת אדמו"ר נ"ע בהקדמתו לסידור[55], להרגיל את עצמו בפירוש המלות דווקא, ושיאיר אור האלקי בנפשו על ידי כוונה שבלב ומוח, ושיהיה קול הדיבור מעורר הכוונה]עיין שם בדיקדוק לשונו הזהב, וכמו שיתבאר אי"ה[, יוכל להיות נבנה בנין המלכות בפרצוף שלם ממש וכנ"ל.

ולהבין כל זה באר היטב, יש להקדים תחלה ביאור ענין מוחין דאימא מהו ענינו]על פי המובן ולהבין בקצרה ובתוספת באור מעט ממאמר והגדת כו' בסידור שער חג המצות[56], וממאמר לא טוב היות האדם כו' בביאורי הזהר[57] ע"ש[. דהנה בחי' אימא הוא בחי' בינה עילאה הנקראת[58] אם

---

[47]]ראה בפי' הרמ"ז לזהר ח"א עט, ב, וז"ל: והענין שידוע שעולמות בי"ע כולם נקראים עלמא דנוק' מפני שבהם מתפשטים נה"י דמלכות דאצילות, נה"י דנה"י בעשיה וחג"ת ביצירה וחב"ד בבריאה, ועל זה נאמר)ישעיה סו, א(והארץ הדום רגלי", גי' נצ"ח הו"ד יסו"ד, עכ"ל. וראה בלקוטי תורה שיר השירים ד"ה שניך כעדר הרחלים לז, ד, וז"ל: אשר חב"ד מתגלים בבריאה ושם בחי' שרפים וחג"ת ביצירה וזהו בחי' חיות ונה"י בעשייה וזהו בחי' אופנים, עכ"ל, ועי'[.

[48]]בעץ חיים שער כט פרק ג איתא, שאין המלאכים מעלים מ"ן. אמנם בשער לט דרוש יא אות ד נתבאר, שלצורך חיות העולמות מעלים המלאכים מ"ן בלילה לזיוג חיצון)ועמדו המפרשים בזה, יעויין בספר מזכיר שלום מערכת המ"ם אות כד(. ובכ"מ בדא"ח מבואר בפשיטות שהמלאכים מעלים מ"ן, עי' בתורה אור יתרו עב, ד ובלקוטי תורה שיר השירים שם[.

[49] תהלים קג, כ.

[50] שבת פח, א.

[51] פרי עץ חיים שער התפילה פרק א.

[52] ברכות ל, ב.

[53] שם לא, א.

[54] שם ל, ב.

[55] הקדמת והסכמת כ"ק אדמו"ר האמצעי נבג"מ לסידור עם דא"ח.

[56] רצו, ג]במהדו"ח תלה, א[.

[57] פרשת בראשית.

[58] זהר ח"א ריט, א.

הבנים[59], שממנה נמשכו סדרי ההשתלשלות דעילה ועלול עד בחי׳ מלכות דאצילות, ומשם נמשך ויורד גם כן להתלבש גם בריחוק מקום במהות דבר אחר לגמרי כמו ג׳ עולמות בי״ע. וכל עילה שלמטה נק׳ עלול לגבי שלמעלה, היינו עד רום המעלות.

וכמו בנפש האדם למטה, הרי בחי׳ בינה נקראת בשם יש, על שם שעל ידי זה ניתפס ההשגה וכמו לאורך ורוחב איך ומה בכמה פנים לכאן וכמה פנים לכאן, עד שיוכל לעמוד על אור האמת בביטול נקודה העצמית הנושא וסובל את פרטי ההבנה וההשגה להבינה על בוריה ולהוציאה לאשורה]כמ״ש בלקוטי אמרים פרק ג[, שזהו הנקרא מוחין דאימא, בחי׳ וחכם בבינה[60], הארת החכמה האמיתית הנמשך ומאיר בבחי׳ בינה בכל פרטי חלקי המקבל, שנעשית כלי להשראת אור הביטול הזה.

וכך הוא למעלה, הנה כל סדרי ההשתלשלות בדרך עילה ועלול מתחתית המדריגות עד בחי׳ וכך בינה עילאה, נקרא בשם הארת בחי׳ הבינה בבחי׳ ביטולה, ובחי׳ בינה עילאה בעצמה נקראת בשם מוחין דאימא, מחמת שהיא מיוחדת ונכללת בבחי׳ ביטול ודיבוק העצמי׳ בבחי׳ חכמה עילאה, שלמעלה מעלה מהארת הביטול שבכל סדרי ההשתלשלות דעילה ועלול. ועל כן, כאשר העלול יוצא ממקומו המקושר למטה בבחי׳ ריחוק מקום ובבחי׳ פירוד, וחוזר ועולה ומתקרב לגבי העילה שלו עד שנכלל בעילתו, הנה אז יש גודל השמחה בהעלות נעלה הרבה ממדריגת השגת עצמות העלול.

וכהאי גוונא בבחי׳ מלכות דאצילות עצמו, הגם שהיא נמשכת להשפיע שפע אור וחיות לנשמות וכהאי ומלאכים דבי״ע, מכל מקום היא בצמצום והסתר גדול בהתלבשות והעלמות רבות מאוד בכל העולמות דבי״ע, וכמ״ש[61] אתה אל מסתתר כו׳, ועל כן בעלותה למעלה היא בתשוקה נפלאה ובשמחה עצומה, מחמת שיאיר בה בחי׳ מוחין דאימא כמו שהיא בשרשו הכלול ומיוחד בבחי׳ אור אבא, וכמ״ש[62] מושיבי עקרת הבית]שהיא בחי׳ מלכות[, אם הבנים שמחה]שהוא בחי׳ מוחין דאימא[.

אך הנה כיצד ובמה תתעורר בחי׳ המלכות לעלות למעלה, הנה בדרך כלל זהו על ידי המלאכים אך]ששרשם מבחי׳ זיווג דנשיקין דאבא ואימא[63], שהוא בחי׳ מוחין דאימא[64], ועל ידי שאגתם[65] מעוררים לבחי׳ מוחין דאימא לתקן בנין המלכות, כדכתי׳[66] עושי דברו, שמתקנים לדברו שהוא בחי׳ בנין המלכות, והדר לשמוע בקול דברו[67], היינו שעל ידי זה נעשים בבחי׳ ביטול לבחי׳

---

[59] תהלים קיג, ט.

[60] ספר יצירה פרק א משנה ג.

[61] ישעיה מה, טו.

[62] תהלים קיג, ט.

[63] ראה עץ חיים שער טל דרוש ד.

[64]]צ״ב, ובמאמר כת״י ד״ה השמים כסאי מהרה״ק רבי הלל מפאריטש נבג״מ – שעליו מיוסד חלק ממאמר זה, כמש״נ להלן בגוף המאמר – כתב וז״ל: יחוד אבא ואמא שנקרא זיווג נשיקין כו׳, ועל ידי זה ממשיכין מוחין דאימא בבחי׳ המלכות, עכ״ל[.

[65] זהר ח״ג קצא, א.

[66] תהלים קג, כ.

[67] שבת פח, א.

מלכות [בחי' מוחין דאימא הנמשך במלכות], ונושאות את הכסא[68] שהוא בחי' המלכות עד א"ס, וממילא כל העולמות כולם נעשים בחי' כלים לבחי' ההארה וזיו הנמשך מאור א"ס, להמשיך בחי' ביטול ומציאות אור א"ס גם בחיצוניות העולמות [וכרשום במאמר דהשמים כסאי מהר"ר הלל[69]. ובדרך פרט, ההעלאת מ"ן וההתעוררות לבחי' מוחין דאימא הנ"ל, הוא על ידי סדר העבודה שבתפילה וקודם התפילה.

*

וביאור הענין בדרך קצרה [על פי המובן ממה שרשום אצלי מהר"ר הלל בהרחב הביאור מעט לפי וביאור דעתי, בענין שאלתו מאדמו"ר נ"ע[70] ותשובתו אליו בעסק התפילה גופא ושקודם התפילה[71], הנה מקודם התפילה צריך להעמיק דעתו ולהתבונן בסדר ההשתלשלות בדרך פרט, מבחי' עילה הראשונה עד בחי' עילה היותר אחרונה, איך שהם נמשכין זה מזה, וכל אחד דבוק בעילתו ויורד ונשתלשל עד למטה מטה, וחוזר ועולה מלמטה למעלה עד שנמשך הכל בבחי' ביטול אל הכלל היותר ראשון, שהוא בחי' מוחין דאימא כנ"ל.

ועל ידי התבוננות זו, נעשה התעוררות בבחי' מוחין דאימא להיות נמשכין בתוספת כח בבחי' ועל המלכות, בכדי שתוכל להבנות בפרצוף שלם ולהאיר בפנימיות הט' ספירות שבה עד למטה מטה, ואז אחר כך כשמתפלל על פי סידור התפילה ועם פירוש המלות השייך לכל פרט ופרט, ממילא לא יסתירו כלל על הכוונה הכללית, שהוא אליו ולא למדותיו[72].

והיינו, כי ענין התפילה הוא במלכות, כמ"ש[73] ואני תפילה כו', וכמבואר בהתחלת פרי עץ והיינו, חיים[74], והוסדה גם כן על כללות ד' עולמות אבי"ע, בכדי שעל ידי ההתבוננות שקודם התפילה כנ"ל, נעשה סדר התפילה בהמשכת בחי' הביטול בפרטי האותיות, שהם העוזרים ומסייעים לבחי' העליה שלמעלה מהם, שנעשה מכללית סדר התפילה שהוא הכוונה אליו ולא למדותיו.

ונמשך בנפשו בבחי' רשפי אש התשוקה, ובבחי' יראה פנימית, שהוא הנקרא יראת בושת, ונמשך שנעשה כלי מוכן להתגלות מציאות בחי' א"ס המתגלה בבחי' מוחין דאימא [ע' בתורה אור בפרשת בשלח[75] על פסוק[76] לא בגבורת הסוס כו' רוצה ה' את יריאיו כו']. ועל פי המובן [ממאמר דאם לא תדעי כו' הרשום מהר"ר הלל[77] נקרא בחי' זו בשם בחי' נשים ובשם בחי' אשה, כמ"ש[78] אשה יראת ה' כו', מחמת שנמשך מבחי' אור האלקי די' ספירות דאצילות יתר מכפי

---

[68] לשון המדרש שמות רבה כג, טו, ובכ"מ.

[69] [מאמר זה מונח עדיין בכת"י בספריית לנין, וצילום ממנו הומצא לי ע"י הרה"ח ר' משה שיחי' לינק, השי"ת יזכנו להוציאו לאורה].

[70] אדמו"ר האמצעי נבג"מ.

[71] מאמר ד"ה ענין התפילה וההתבוננות [נדפס בספר בפ"ע עם ביאורי הגה"ח ר' יצחק גינזבורג שליט"א, מכון גל עיני תשע"ג].

[72] פרדס רימונים שער לב פרק ב בשם הספרי.

[73] תהלים קט, ד.

[74] הקדמה לשער התפילה.

[75] ד"ה אז ישיר סב, ד.

[76] תהלים קמז, י.

[77] פלח הרמון שיר השירים ז, ב.

[78] משלי לא, ל.

המדה שנמדד על פי ההשתלשלות, ומתקבל בתוך תוכם ופנימיותם. וכך הוא בעבודה, נקלט אור האלקי בתוך מוחו ולבבו, ונולד התפעלות אהבה ויראה אמיתית בלב, כמ"ש[79] בכל לבי דרשתיך כו', ואינו חולף ועובר אחר התפילה כלל]מה שאין כן בחי' קו המדה[80] שנמדד על פי השתלשלות, נקרא בשם בחי' בנות, כמ"ש[81] רבות בנות כו'[, וזהו התגלות בחי' מקיף דחיה שמשכנה במוח להאיר גם ברוח ונפש, וד"ל.

וזהו ענין המאמר[82] דאין עומדין להתפלל אלא מתוך שמחה, שהוא ענין ובחי' התגלות מוחין וזהו דאימא למטה שנקראת[83] אם הבנים שמחה, ונעשה על ידי ענין המבואר[84] חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת קודם התפילה, להעמיק דעת בכדי לעורר בחי' מוחין דאימא כנ"ל.

ועל פי זה מדוייק היטב הלשון בסידור, שירגילו את עצמם בפירוש המלות הללו]פי' שיעמיק ועל דעת בפרטי ההתבוננות בבחי' ביטול פרטי הנמשך מבחי' מוחין דאימא לבחי' האותיות שהוא בחי' המלכות[, שיכוונו לבם ופיהם כאחד לאביהם שבשמים, והיו לאחדים ממש ויאיר אור האלקי בנפשו]פי' העיקר הכוונה אליו ולא למדותיו, שנעשה מכללות סדר התפילה, להעלות לבחי' המלכות גופא עד בחי' א"ס ממש, וד"ל[.

וזהו גם כן ענין מה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע[85], כי ענין נעשה הוא בנין ותיקון המלכות וזהו בפרצוף שלם בפנימיותה, שנבנה על ידי ההתבוננות שקודם התפילה, שהוא בחי' מוחין דאימא, ולכן עשיה לפעמים בבינה ולפעמים במלכות[86], ושניהם אמת, שהוא בחי' מוחין דאימא הנמשכין במלכות. ואחר כך נשמע שהוא ענין עליית המלכות לבחי' א"ס ממש, הנעשה מכללות סדר התפילה והכוונה הפנימית שמכוין אליו ולא למדותיו כנ"ל.

ושורש ההפרש בין לשמוע דמלאכים ובין נשמע דנשמות הוא, שהביטול דמלאכים הוא לבחי' ושורש גילוי אלקות הנמשך במלכות לבד, ובחי' המלכות ממילא נתעלה עד בחי' אור א"ס. מה שאין כן ביטול דנשמות ועלייתם, הוא בחי' המלכות בעצמו, כמאמר[87] כל ישראל בני מלכים, שעל ידי קדימת העשיה שלהם כנ"ל נתעלו במהותם לבחי' א"ס ממש. וזהו הענין מה שלפעמים מוחין דאימא עיקר.

*

ומעתה י"ל באור ענין מוחין דאבא מהו ענינם]על פי המובן גם כן בתוספת ביאור מעט ומעתה ממאמרים הנ"ל[, שבם ועל ידם נבנה בנין המלכות דווקא. הנה נודע שיש ב' בחי' בענין שפע והמשכה אלקית, הא' בבחי' השתלשלות, והב' בבחי' ומדריגה שלמעלה מהשתלשלות. ומה

---

[79] תהלים קיט, י.

[80] זהר ח"ב רלג, א.

[81] משלי לא, כט.

[82] ברכות לא, א.

[83] תהלים קיג, ט.

[84] ברכות ל, ב.

[85] שבת פח, א.

[86] ראה קהלת יעקב ערך מעשה וערך עשיה.

[87] שבת סז, א.

שנמשך בבחי׳ ההשתלשלות הוא ממוחין דאימא שאינו מאיר בהם רק הארה בעלמא מאור א״ס, כי בחי׳ הבינה אינה רק בחי׳ כלי להארה וזיו הנמשך מאור א״ס, ואינה תופסת כלל למהותו ועצמותו ית׳, וכמאמר[88] לית מחשבה תפיסא ביה כלל, ואפילו מחשבה הקדומה שהוא בחי׳ בינה דא״ק אינה תופסת כו׳, ועל כן בחי׳ הבינה נקראת בשם יש על שם שבה ועל ידה נודע מציאותו ולא מהותו.

אבל בחי׳ מוחין דאבא הוא למעלה מן ההשתלשלות, שאינו נתפס בגילוי השגה כלל, והוא אבל מושלל מכל מיני גילוי ההשגות, וכן כ״ח מ״ה[89], מה פשפשת[90] כו׳, מה בלי מהות ממש. ומחמת שבזה נתפס מהות ועצמות א״ס ממש, כמ״ש[91] והחכמה מאין תימצא, שנמשכה מבחי׳ אין אמיתי, שהוא בבחי׳ ביטול השגה ותפיסא לגמרי מחמת הארת אור א״ס העצמי המאיר בזה, וכמ״ש[92] ה׳ בחכמה, שאור א״ס אינו מאיר אלא בחכמה, מחמת שהכלי גם כן בבחי׳ ביטול אמיתי ועצמי, ועל כן נקרא בשם מוחין דאבא, כי אבא הוא בחי׳ חכמה עילאה, שבה ועל ידה יוכל להיות נמשך מקור לבחי׳ חכמה דבי״ע להמשיך שם בחי׳ ביטול אמיתי, מחמת כחו הפלא שהוא הארת החכמה המאיר בה, שכלול משני הפכים ונעשה בחי׳ ממוצע]כידוע בענין המאמר אנת הוא חד[93] כו׳ אנת הוא חכים[94] כו׳[.

ובחי׳ מוחין דאבא הוא בחי׳ ג״ר שבאבא, כידוע דפנימיות אבא הוא פנימיות עתיק יומין[95] ממש, ובחי׳ הכולל לב׳ בחי׳ חכמה ובינה כאחד, שלמעלה מעלה גם מבחי׳ האור העצמי הנתפס בבחי׳ ביטול ההשגה שבחכמה, ואדרבה הוא המייחד ומחבר מעלה ומטה בשוה ממש, כמ״ש[96] כחשיכה כאורה שניהם בכף הדמיון, שגם האור שוה לחושך ממש בלי קדימה במעלה מאחד על זולתו. ובחי׳ זו נקרא בשם הבן בחכמה[97], איך שכל הפרטים הנמשכים בבחי׳ בינה כלולים ובטילים בתכלית היחוד בהשוואה גמורה עם בחי׳ החכמה.

אך הנה כיצד ובמה תגדל מעלת ומדריגת האדם להגיע למעלה ומדריגה גבוה כזו, הנה על זה אך אמר בזוהר[98] דתלת קשרין מתקשראן דא בדא, אורייתא וישראל וקוב״ה כו׳, ויש בכולם ב׳ בחי׳ אלו סתים וגליא. והענין הוא, כנודע[99] שנשמות ישראל נמשכו מבחי׳ זיווג גופני דיחוד ז״א ונוק׳, והיינו שבחי׳ אור הזרוע לצדיק[100] ח״י עלמין[101], הרי שורש התחלת נביעותו נמשך מבחי׳

---

[88] הקדמת תיקוני זהר יז ע״א.

[89] הקדמת תיקוני זהר ד, א.

[90] ראה הקדמת הזהר א ע״ב.

[91] איוב כח, יב.

[92] משלי ג, יט.

[93] הקדמת תיקוני זהר יז, א.

[94] שם, ב.

[95] כלשון הזה הובא בכ״מ בחסידות, וראה בלקוטי תורה פר׳ נצבים מט, ד בהג׳ אדמו״ר הצ״צ נבג״מ, ובהוספות לשם.

[96] תהלים קלט, יב.

[97] ספר יצירה פרק א משנה ג.

[98] ח״ג עג, א.

[99] ראה עץ חיים שער טל דרוש ד.

[100] תהלים צז, יא.

[101] ראה רעיא מהימנא ח״ג רכז, א.

אור אבא, מבחי' הפנימית של המוחין, בחי' ג"ר שבו, המאירים ובאין מפנימיות עתיק יומין, שכלול ובטל בבחי' מלכות דא"ס ממש, ולכך המה יכולים להתמשך ולהתלבש גם למטה בגוף הגשמי, כי כל הגבוה גבוה יותר יוכל לירד גם למטה מטה ביותר[102], רק ששורשם העצמית מאיר ובא בבחי' מקיף למקיף, ומה שמאיר ובא בג' בחי' נפש רוח נשמה אינו כי אם אור וזיו בעלמא, וב' בחי' אלו נק' סתים וגליא.

אך הנה על ידי לימוד התורה למטה בנשמות ישראל שבגופים בעניינים גשמיים הנמשכים אך בהתחלקות שונות כשר ופסול טמא וטהור חייב וזכאי, הרי יכולים לברר ולהפך גם חושך והעלם הגס מגוף הגשמי, ולהעלותו לבחי' נהורא עלאה שורש שרשם הראשון של הנשמות, כי שורש התורה הוא מ"ש[103] ותורה אור, שבה ועל ידה נגלה ההעלם העצמי דא"ס העצמי כמו שהוא בעצמותו ממש, שנקרא[104] סתימא דכל סתימין, שאינו יכול להתגלות ולהתפס אף בבחי' עלמין סתימין, וכמ"ש[105] ואהי' אצלו אמון, אצלו ממש, שמיוחדת בעצמותו ומהותו ואינה בגדר ירידה והשפלה כלל.

וזהו גם כן ענין ובחי' מוחין דאבא, כמאמר[106] התורה קדמה לעולם]שהוא בחי' ז"א בחי' וזהו התחלקות המדות[107][אלפיים שנה, אאלפך חכמה[108] אאלפך בינה[109] [110], שהם יחוד חכמה ובינה שבעצמותו ממש בהשוואה גמורה]בחי' הבן בחכמה הנ"ל[, וזהו בחי' סתים שבתורה.

אבל בחי' גליא שבתורה הוא, מה שנמשך שורש התורה ברצון ושכל ומדות ודיבור בגזירת אבל המלך, זה יכשר וזה לא יכשר כו', שזהו התלבשות מוחין דאבא בז"א בפרצוף שלם שנקרא בשם אדם, כמ"ש[111] וזאת התורה אדם כי ימות, ועל כן כשלומד התורה הנגלית המלובשת למטה בעניינים הגשמיים בבחי' ביטול אמיתי, שלא יהיה דיבורו נפרד מדבר ה', ויהיה דבר ה' מדבר בפיו, הנה אז מחמת אור הנשמה הנמשכה מבחי' מוחין דאבא ונתלבשה בגופו הגשמי, יוכל להמשיך גם כן בחי' מוחין דאבא הנ"ל לבנות בנין ז"א בפרצוף שלם בפנימיותם, שזהו בחי' התורה שבה ועל ידה יהא נתפס המהותו[112] ועצמותו לגבי המקבלים, כדוגמת המחבק את המלך בלבושיו, וכמ"ש בלקוטי אמרים[113], לית מחשבה תפיסא ביה כי אם כאשר תפיסא ומתלבשת בתורה ומצוותיה כו'.

---

[102] ראה לקו"ת שלח מז, ב. בלק עג, ד. שה"ש כג, א.

[103] משלי ו, כג.

[104] זהר ח"א קכג ע"א.

[105] משלי ח, ל.

[106] בראשית רבה ח, ב.

[107] ראה עץ חיים שער ה פרק ה.

[108] איוב לג, לג.

[109] ע"פ שבת קד, א, אלף בינה.

[110] ראה לקו"ת אמור לד, ב. מסעי צד, א. דרושים לשמ"ע פא, ד.

[111] במדבר יט, יד.

[112] אוצ"ל: מהותו.

[113] פרק ד.

וממילא נבנה גם בנין המלכות בפנימיותה מהמשכת מוחין דאבא שנמשכו בה, וכמ״ש[114] וממילא ושמרתם את חוקותי ועשיתם אותם, אתם כתיב[115], שהם העושים את התורה, וכמו שאנו אומרים[116] ותן בלבנו לעשות ולקיים, שמתחילה עושים את התורה להמשיך סתים דתורה לבא לידי גילוי בהשתלשלות ולברכם כנ״ל, ואחר כך מקיימים אותה להיות נשמעים ובטלים לרצונו וגזירתו ית׳, ועל ידי זה ממשיכים בחי׳ מוחין דאבא הנ״ל גם בבחי׳ המלכות, שיומשך אור העצמי גם בעולמות דבי״ע שלמטה.

ולפי זה יובן מה שהקדימו נעשה לנשמע[117], דנעשה הוא בחכמה, כמ״ש[118] כולם בחכמה עשית ולפי]שהוא בנין ותיקון ז״א דתורה[, ונשמע הוא שעל ידי זה נעשה גם בבחי׳ המלכות עליה למעלה מעלה ממהות החכמה, ורק לבחי׳ א״ס, שהוא עצם נקודת המלכות שמיוחדת בו ית׳ שיאיר למטה כמו למעלה ממש. ועל דרך העבודה, הוא התגלות בחי׳ יחידה שבנפשו, הנקראת על שם המקרא[119] היפה בנשים, בחי׳ רחל יפת תואר ויפת מראה[120] הנ״ל. וזהו הענין מה שלפעמים בחי׳ מוחין דאבא הוא העיקר.

*

ובזה יובן מ״ש[121] מלכותך מלכות כל עולמים, שבחי׳ מלכות כל עולמים הוא בחי׳ חיצוניות ובזה ואחוריים דמלכות המאיר ובא לכל עולם ועולם לפי ערכו, רק שעל ידי בחי׳ מוחין דאימא שהוא בחי׳ התפילה כנ״ל יעלה ויגיע לבחי׳ מלכותך העצמי בכף הדמיון, שהוא בחי׳ פנימיות הי׳ ספירות שבמלכות שמיוחדים ובטלים בעצמותו ממש.

ומ״ש[122] וכבוד הדר מלכותו בלשון נסתר, הוא ענין ובחי׳ פנימיות ההידור שכלול מכמה גוונין ומ״ש[123] יחד, הוא בחי׳ פנימיות מלכות דא״ס העצמי שנמשך ומאיר על ידי בחי׳ מוחין דאבא שהוא התורה שנקרא אדם, ועל כן אמר[124] להודיע לבני האדם, הם הנשמות המלובשים בגופים גשמיים וכנ״ל, וגבורותיו[125], הם גבורות העליונים המחלקים השפע, שהוא בשערות הדיקנא]כמו ששמעתי מאדמו״ר שי׳[126] במאמר דועתה יגדל כו׳[127], וע׳ ברשימה שלי במאמר הנ״ל[128], וד״ל[.

---

[114] ויקרא כח, ח.

[115] ראה זהר ח״ג קיג, א.

[116] נוסח ברכת אהבה רבה.

[117] שבת פח, א.

[118] תהלים קד, כד.

[119] שיר השירים א, ח.

[120] בראשית כט, יז.

[121] תהלים קמה, יג.

[122] שם, יב.

[123] שם, יב.

[124] שם.

[125] שם.

[126] אדמו״ר הצמח צדק נבג״מ.

[127] משנת תקצ״ד או משנת תר״א, נדפסו באור התורה במדבר חלק ב.

[128] ראה בכת״י להלן קד, א.

אך הנה על ידי המשכת מוחין דאבא על ידי עסק התורה הנ"ל, שעל ידי זה נבנה גם בנין המלכות
אך בפנימיות ג"ר דאבא, אזי יוכל להמשיך בחי' מוחין דאבא הנ"ל גם בסדר התפילה שהוא במלכות שיאיר בכל פרט בחי' ג"ר דאבא כמו שהוא ממש, ועל ידי ההתבוננות שקודם התפילה באיזה ענין הכללי מאלקות דלא כדלעיל]ועל פי הרשום מהר"ר הלל בענין התשובה על השאלה מאדמו"ר שי', בענין ואופן אחר ממה שהשיב לו אדמו"ר נ"ע כנ"ל[, ועל ידי זה מתעוררים בחי' מוחין דאבא בכדי שיאיר עצם אלקות בבחי' ביטול אמיתי בנפשו, שיעלה למעלה ממדריגת מהות החכמה ורק לבחי' א"ס ממש. אך עיקר הכוונה הוא, שיהיה לו דירה בתחתונים ויהיה נמשך אחר כך בבחי' שוב, הנה זהו בחי' עסק התורה שנעשית כלי ומכון להשראת א"ס העצמי, וד"ל.

*

ועל פי כל הנ"ל מובן גם כן שורש עוד ענין ג' בחי' יראה ובחי' חכמה הנ"ל. דהנה ב' בחי'
ועל דיראת אלקים ויראת הוי', הוא בחי' מוחין דאבא ומוחין דאימא, כנודע דהוי' הוא בחכמה ואלקים הוא בחי' בינה, כמ"ש[129] בראשית ברא אלקים דאבא אמר לאימא[130]. וב' הפסוקים הללו דכתי'[131] ראשית חכמה יראת הוי', וכתי'[132] הן יראת הוי' היא חכמה, מורים ומוכיחים דהגם ששני בחי' הללו רומזים שניהם על בחי' ביטול האמיתי בשוה, מכל מקום בחי' היראה היא רק פתיחת החכמה]שהוא ענין ובחי' ההעלאה הנ"ל לפי דעתי[, לבחי' ומהות מדריגת החכמה עצמה,]שהוא גילוי אור הצורה במהותה על ידי התורה שנעשית כלי להשראה זו שיהיה נמשך בבחי' שוב כנ"ל לפי דעתי[.

ועל כן זאת היא תורת האדם בעולם הזה מדי יום ביומו, שיראה ביגיעת נפש ויגיעת בשר להגיע
ועל מקודם למעלת ומדריגת מוחין דאימא, שהוא ענין ההתעוררות מוחין הנ"ל שיומשכו בתוס' כח בבחי' המל', בכדי שתוכל לעלות למעלה מבחי' בינה, שזהו ענין ובחי' יראת אלקים, בחי' הביטול הנעשה בכל סדרי ההשתלשלות לעלות לבחי' בינה ושרשי המוחין שלה, וד"ל.

ואחר כך יוכל להגיע למעלת ומדריגת בחי' מוחין דאבא, שהוא ענין ההתעוררות למוחין הנ"ל
ואחר שיומשכו בתוס' כח גם כן בבחי' המלכות, בכדי שתוכל לעלות גם למעלה מבחי' החכמה ורק לבחי' א"ס ממש, שזהו ענין ובחי' יראת ה', בחי' הביטול הנעשה בכל סדרי ההשתלשלות על ידי החכמה. רק על ידי ב' בחי' הנ"ל כאחד, יהיה נמשך בבחי' שוב א"ס העצמי ממש על ידי עסק התורה שאחר כך למטה כמו למעלה, זהו בחי' החכמה גילוי אור הצורה בחומר כל אחד בשוה ממש.

אך הנה הכח והיכולת שיש בנפש האדם להגיע למעלות ומדריגות הללו, הנה לזה צריך להיות
אך מקודם בבחי' ירא חטא, שהוא ענין תשובה תתאה, ששב בפועל ממש ויהיה סור מרע בפועל ממש לגמרי, מחמת שיהיה ירא לפרוק עול מלכות שמים, מצד ההתבוננות איך שענין חטא ועון

---

[129] בראשית א, א.

[130] ראה פרי עץ חיים שער יוה"כ פרק ג.

[131] תהלים קיא, י.

[132] איוב כח, כח.

בפועל ממש גם עוונות שאדם דש בעקביו[133], הם פוגמים למעלה מעלה עד שנכרתה נפשו משרשו ממש.

ומזה עיקר הקיום על כל היום להמשיך ג׳ בחי׳ הנ״ל]כאשר מצאתי בספר דגל מחנה אפרים[134] ומזה בשם הבעש״ט ז״ל נ״ע, שבמלת חטא אלופו של עולם נסתר בו, ואין זה ניכר במבטא כו׳ עיין שם. ופירש, שכל עיקר מציאות התהוות הסטרא אחרא והחיות והעונג המלובש בעבירה, הוא דווקא כח ויכולת מהות ועצמות א״ס כמו שהוא לעצמו ממש, וכביכול הוא בעצמו מתלבש בזה בבחי׳ ההעלם וההסתר העצמי, ולזאת על ידי ההתבוננות הנ״ל בענין החטא גופא מיניה וביה וכוונתו ית׳, על ידי זה יוכל להיות נגלה ונמשך בגילוי גמור בחי׳ אלופו של עולם כמו שהוא למטה מטה ממש בבחי׳ אתהפכא[135] מעין לעתיד, דכתי׳[136] ואת רוח הטומאה אעביר כו׳, וד״ל[.

ועל כן, תיכף בקומו משנתו צריך לקבל עליו עול מלכותו ית׳ ולהתבונן בשפלות עצמותו, עד ועל שיהי׳ משיג היטב הדק גודל העון והפגם מיראת חטא הנ״ל, בכדי שיוכל להתפלל בעבודה שבלב, ולהיות בבחי׳ ביטול העצמי לעסק תורה הנגלית הנ״ל, וזהו ענין דאין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש[137], כי ענין כובד ראש הוא בחי׳ הכנעה ושפלות אמיתי, כדפירש רש״י[138], ועל ידי זה נעשה תוך שהוא ענין הרגשת והשגת ענין ובחי׳ יראת חטא הנ״ל, וד״ל.

סליק בע״ה

---

[133] עבודה זרה יח, א.

[134] פרשת אמור ד״ה אלה המצות.

[135] ראה הקדמת הזהר ד, א.

[136] זכריה יג, ב.

[137] ברכות ל, ב.

[138] שם ד״ה כובד.